

Excavació arqueològica : Els Cirers

Bruna Àlvarez Mora ; Jordi Farré

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

ÍNDEX

1/SITUACIÓ I CONTEXT GEOLÒGIC	2
2/HISTÒRIA DEL JACIMENT	3
3/ACTUACIÓ: EXCAVACIÓ D'URGÈNCIA	4
4/FITXES ANALÍTIQUES I PLANIMETRIA	5
5/MATERIALS ARQUEOLÒGICS	11
6/CONCLUSIONS	13
7/BIBLIOGRAFIA	14

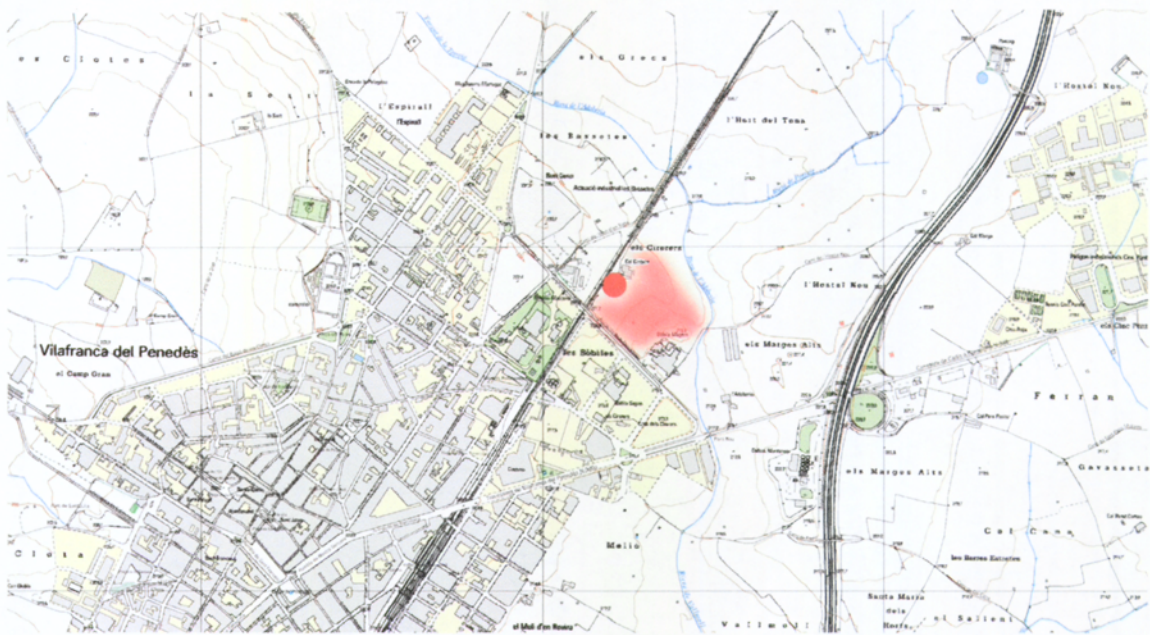
ANNEX: inventari dels materials arqueològics

1/SITUACIÓ I CONTEXT GEOLÒGIC

El jaciment de Els Cirerers es localitza entre els punts kilomètric 2+920 i 2+940. La sitja està situada en el que era, abans de la construcció del traçat del tren d'alta velocitat, un hort annex a la masia de Cal Cintet. Es situa a 210 msnm, dins la depressió prelitoral penedesenca.

Se l'ha denominat Els Cirerers per la partida on s'han trobat les restes i per la seva proximitat a altres troballes realitzades en aquesta partida vilafranquina.

Les coordenades UTM són: CF924788). Són terres de substrat quaternari, amb una composició de llims i argiles, molt aptes per al conreu.

Vista de la situació en el plànol 1:10000, de l'estructura E-18.

2/HISTORIA DEL JACIMENT.

Les primeres notícies de troballes arqueològiques localitzades a la zona es remunten als anys 40 i 50 del s.XX.

Al 1946 M. Peitabí, membre de la Secció d'Arqueologia del Museu de Vilafranca localitzà quatre sepultures romanes del tipus de caixa de tègules en les quals s'hi conservaven les restes humanes. Des de l'esmentat any i fins a finals dels anys 50 quedaren al descobert diverses restes d'estructures i materials del període romà. Aquestes restes, segons el que llavors era el propietari, consistiren en sis fons de sitja, un pou folrat amb pedres, restes de murs i diversos materials (tègula, dolia, àmfora, pondus, sigil·lada hispànica, parets fines, estris domèstics, monedes,...), al 1970 A. Massanell excavà un nou sepulcre del mateix tipus dels que es descobriren al 1946. Aquestes estructures quedaren al descobert durant els treballs d'extracció d'argiles per a l'ús d'aquestes en la fabricació de peces ceràmiques de construcció de la bòbila Sogas.

La notícia de l'existència d'aquestes troballes i la inclusió del jaciment dins la Carta Arqueològica de l'Alt Penedès, elaborada al 1991 feu que amb motiu de la construcció d'un polígon industrial a la zona, es realitzés una prospecció i seguiment de màquines i prospecció de la zona propera a Cal Cintet, terrenys que estaven més al nord oest dels camps rebaixats entre els anys 50 i els 70.

El resultat de la prospecció fou la localització de diverses estructures, de les quals no n'hi havia cap de cronologia romana. La cronologia de les estructures anava des del neolític antic, passant per l'edat del bronze i la primera edat del ferro.

D'aquesta intervenció (dirigida per Josep Mª Feliu al desembre de 2002) cal destacar un pou de grans dimensions datat de l'edat del bronze, que a la vegada tallava una sitja de la mateixa cronologia reaprofitada com a enterrament.

Amb motiu de les obres de construcció de la línia de Tren d'Alta Velocitat Madrid – Barcelona – La Junquera. En el subtram Olèrdola – Avinyonet del Penedès que afectaven la zona adjacent a la zona excavada al 2002 feu que es realitzés un nou treball de prospecció i excavació de les estructures que aparegueren, en aquest cas tornaren a aparèixer estructures tipus sitja del neolític i la primera edat del ferro. La única zona que mancava per explorar arqueològicament era sota la Masia de Can Cintet i els seus horts.

Un cop aprovades les obres d'enderroc de la masia es procedí a la prospecció i seguiment de la retirada de runa i rebaix del sòl vegetal amb el resultat que exposem en la present memòria.

El Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya va atorgar el permís corresponent i la direcció de la intervenció va ser concedida a l'arqueòloga Bruna Álvarez. Al treball de camp hi participà també Jordi Farré, ambdós vinculats a l'empresa Triade s.c.p de serveis culturals.

3/ACTUACIÓ: EXCAVACIÓ D'URGÈNCIA.

Prèviament a l'excavació de l'estructura localitzada s'ha efectuat una prospecció per la zona més propera a aquesta, amb motiu de l'enderrocament de la casa – masia que encara romania en els terrenys afectats per les obres sense poder distingir cap altra estructura arqueològica.

La diferenciació entre el substrat argilós i el farciment de color marró fosc amb presència de material ceràmic a mà de l'estructura ha determinat la seva localització.

L'estructura està situada al límit d'un talús, les obres de rebaix de terres, just al costat del que era una bassa circular construïda amb totxana i ciment.

S'ha documentat la informació recollida, tant el material arqueològic com la composició del nivell, la planta i la secció, en fulls de paper mil·limetrat a una escala 1:10.

El sistema de registre del material arqueològic a peu d'excavació ha estat el de coordinació en planta pel sistema de triangulació, a partir de dos claus separats entre ells per una distància d'un metre.

La situació en profunditat dels materials s'ha enregistrat a partir d'un punt de referència fix, punt zero relatiu que es troba a 225,531 m.s.n.m.

A més del dibuix, com a suport gràfic hem utilitzat la fotografia a color, on mitjançant una pissarra s'hi especifica en nom del jaciment, l'estructura, el detall específic i la data. A la fotografia s'inclou també una escala gràfica per a poder apreciar millor les proporcions de l'estructura.

S'han agafat mostres de carbons i de sediment per a la seva futura anàlisi.

4/FITXA ANALÍTICA I PLANIMETRIA.

A la següent fitxa s'analitzen diferents aspectes per a la caracterització de l'estructura i per a facilitar la seva comparació amb les estructures prèviament excavades l'any 2001 a Els Cirerers. Igualment aquesta fitxa es pot utilitzar per encreuar informació amb els diversos jaciments excavats al Penedès.

Només hem localitzat i excavat una estructura (E-18) la qual ha proporcionat un material que ens pot situar a la Primera Edat del Ferro.

S'ha documentat la informació recollida, tant el material arqueològic com la composició del nivell, la planta i la secció, en fulls de paper mil·limetrat a una escala 1:10.

El sistema de registre del material arqueològic a peu d'excavació ha estat el de coordinació en planta pel sistema de triangulació, a partir de dos claus separats entre ells per una distància d'un metre.

La situació en profunditat dels materials s'ha enregistrat a partir d'un punt de referència fix, punt zero relatiu que es troba a 225,531 m.s.n.m.

A més del dibuix, com a suport gràfic hem utilitzat la fotografia a color, on mitjançant una pissarra s'hi especifica en nom del jaciment, l'estructura, el detall específic i la data. A la fotografia s'inclou també una escala gràfica per a poder apreciar millor les proporcions de l'estructura.

S'han agafat mostres de carbons i de sediment per a la seva futura anàlisi.

4/FITXA ANALÍTICA I PLANIMETRIA.

A la següent fitxa s'analitzen diferents aspectes per a la caracterització de l'estructura i per a facilitar la seva comparació amb les estructures prèviament excavades l'any 2001 a Els Cirerers. Igualment aquesta fitxa es pot utilitzar per encreuar informació amb els diversos jaciments excavats al Penedès.

Només hem localitzat i excavat una estructura (E-18) la qual ha proporcionat un material que ens pot situar a la Primera Edat del Ferro.

núm estructura: CR-E018

morfologia: Perímetre irregular amb tendència oval. Paret còncava i fons pla.

diàmetre màxim boca: 134 cm

diàmetre màxim fons: 150 cm

alçada conservada: 70 cm

tipus substrat: Argiles color beige amb nòduls de carbonat.

nivells reompliment: Nivell únic: N-I eterogeni, argiles marró clar barrejades amb argiles color beige - verdoses amb nòduls de carbonat iguals al subsòl, que es tractarien de caigudes de paret coetànies al rebliment de l'estructura. També hi ha presència de carbons.

materials: 36 coordenats: 25 fragments ceràmics a mà: 3 vores, 1 espatlla i 21 fragments informes. També ha aparegut un fragment de granit, 1 fragment de braçal de bronze, 1 còdol trencat, 6 argiles cuites, 1 fragment de petxina cremat i una estella d'os.

núm total materials: 36

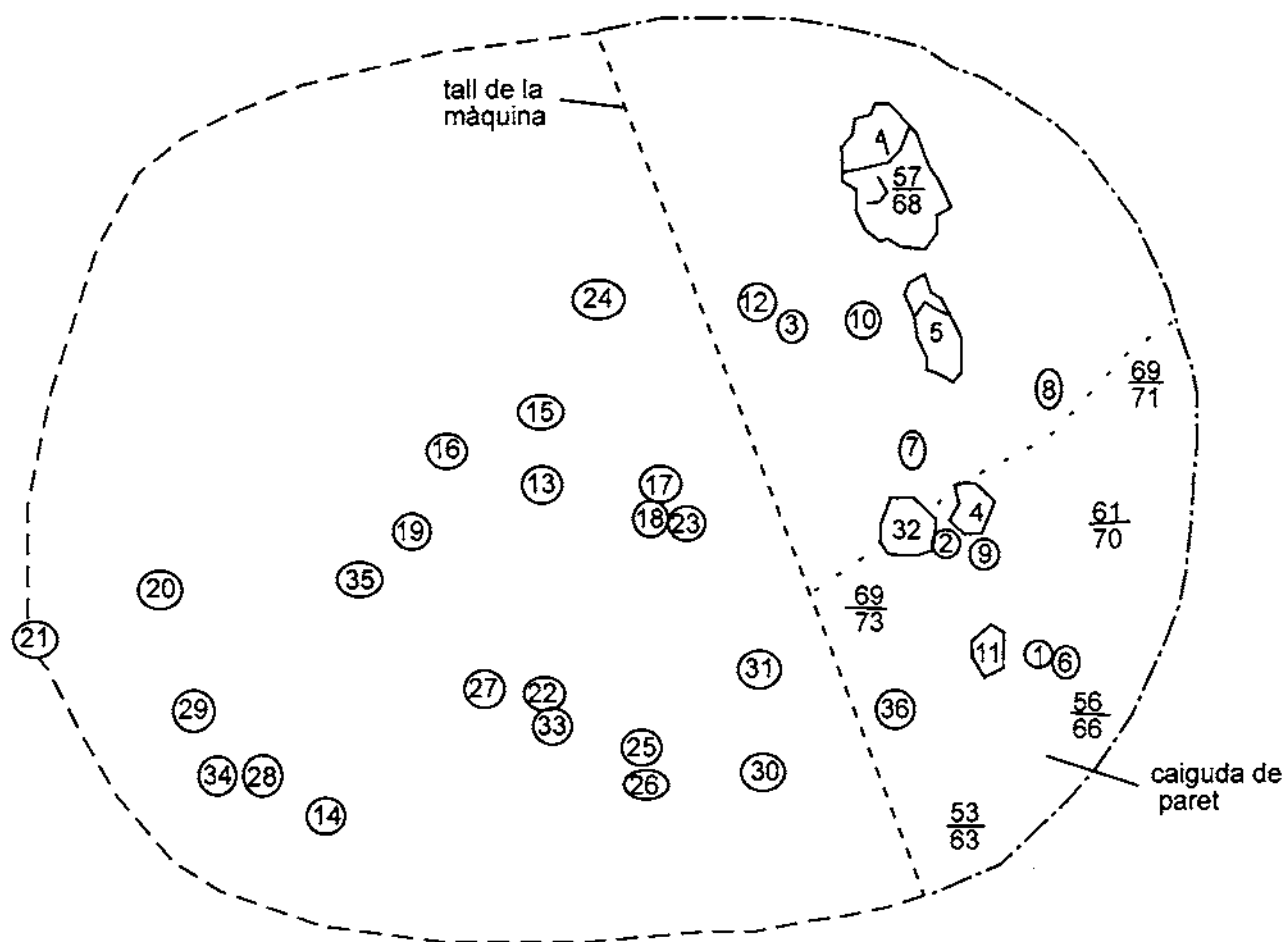
cronologia: Primera Edat del Ferro

ELS CIRERERS 2003

E-18

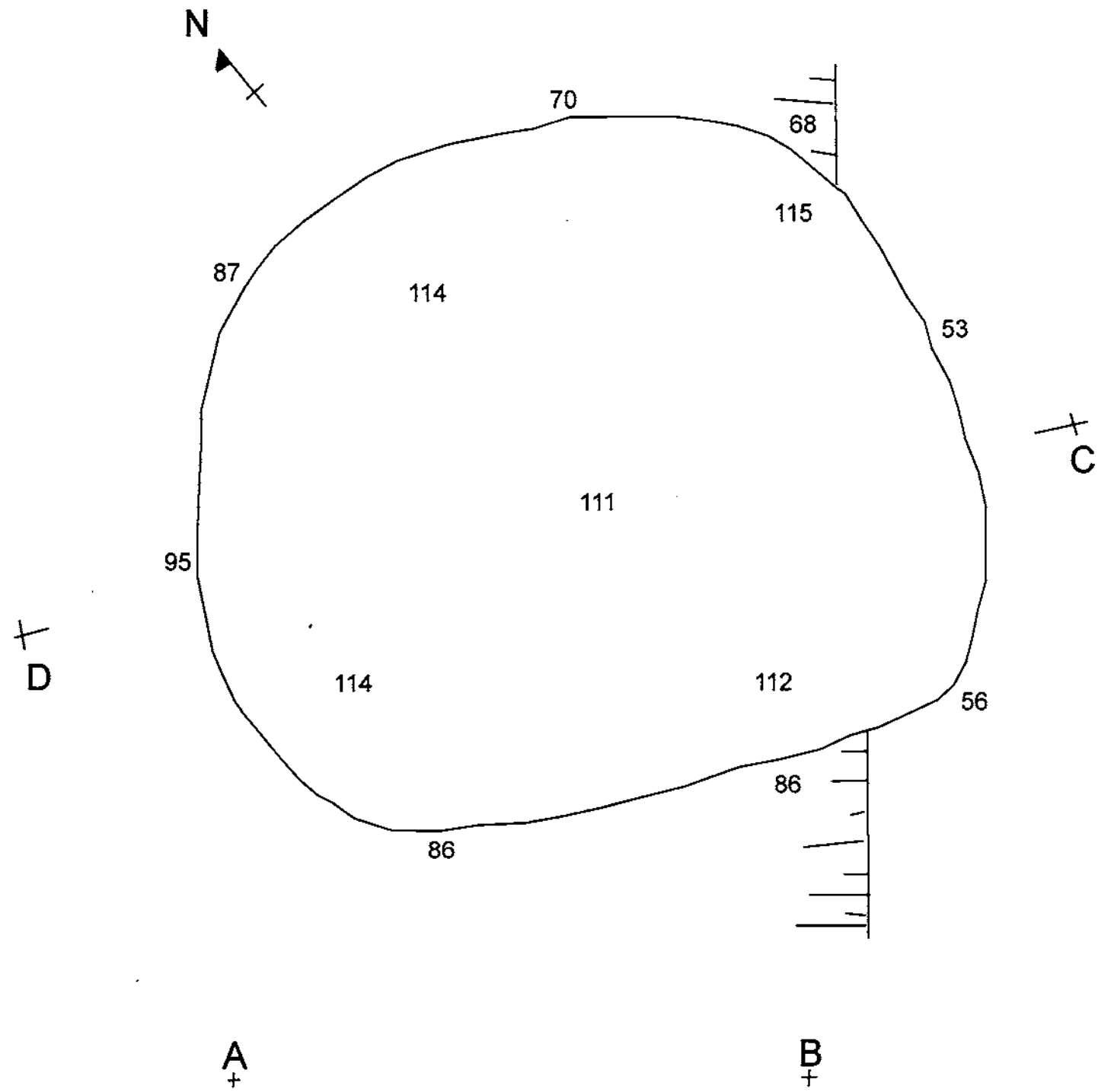
Planta coordenats N-I + caiguda paret
Esc. 1:10

A
+

B
+ z = 266 cm.

ELS CIRERERS 2003
E-18
Planta coordenats N-I + caiguda paret
Esc. 1:10

ELS CIRERERS 2003

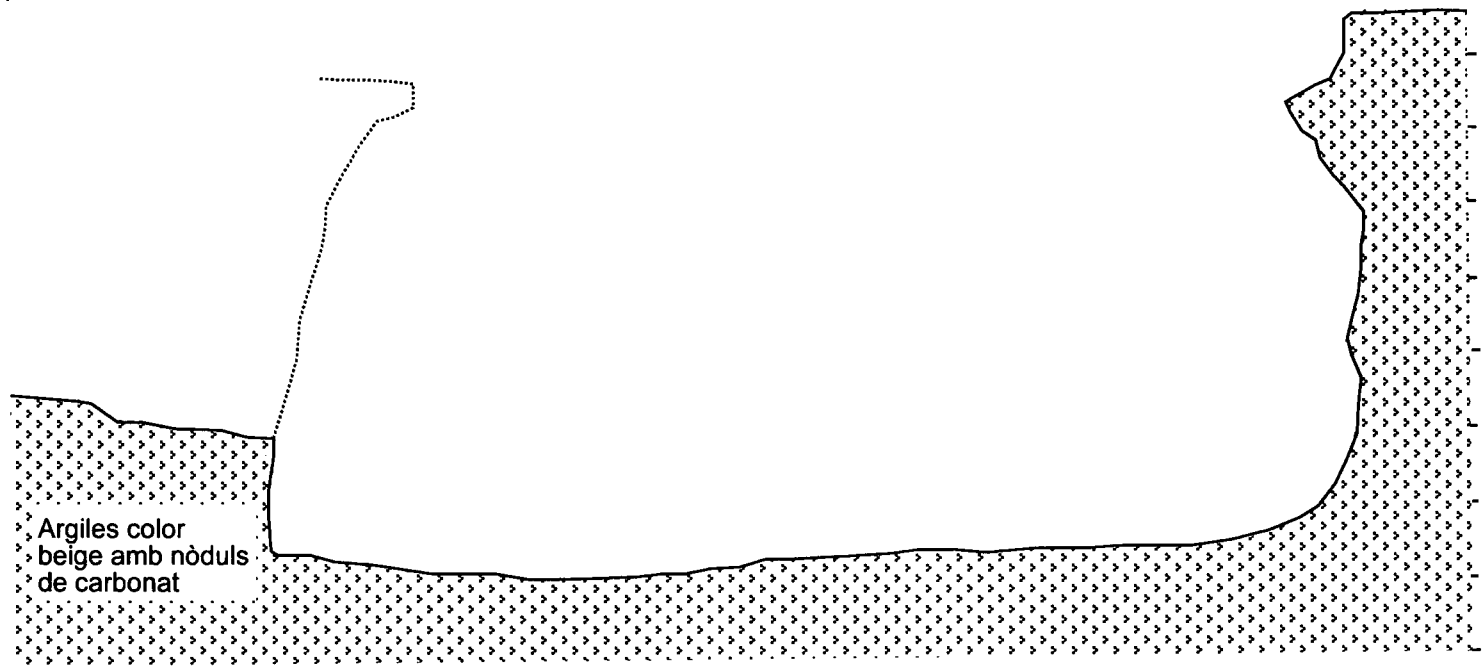
E-18

Secció
Esc. 1:10

D
+

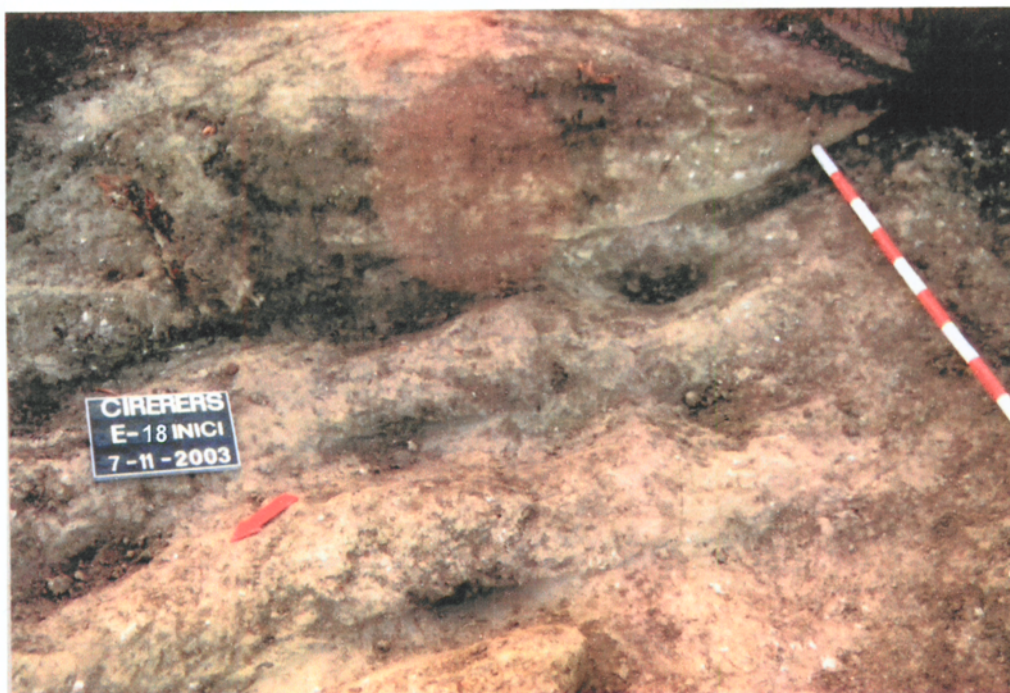
I

C
+ z=35 cm.

Argiles color
beige amb nòduls
de carbonat

z=105 cm.

Inici de l'estructura.

Procés d'excavació.

Fons de l'estructura.

5/MATERIALS ARQUEOLÒGICS.

L'estructura E-18 presenta un farciment format per un nivell únic amb material arqueològic que presenta un alt índex de fragmentació.

Contem amb 36 peces inventariades de les quals 25 són fragments ceràmics, 1 són estelles d'os de fauna, 1 fragment de braçal de bronze, 6 són argiles cuites, 1 fragment de petxina cremat, 1 còdol trencat i 1 és un granit, possiblement un fragment de molí.

El **conjunt ceràmic** el constitueixen 25 elements, dels quals 21 són informes sense decorar, 3 són vores i 1 una espatlla amb coll.

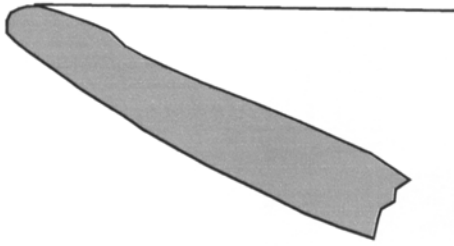
Tant la vora com el fragment d'espalla tenen una mesura insuficient per a poder establir les dimensions dels vasos.

Pel que respecta als acabats, 13 són allissats, 11 polits i de rugosos només se'n troben 1.

Els fragments són de molt reduïdes dimensions, la mitjana de llargades màximes és de 40 mm.

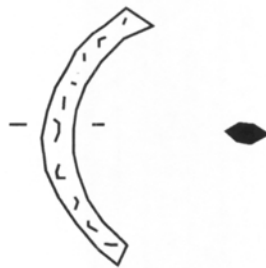
El material que ha estat recuperat en aquesta excavació és força escadusser, però podríem assignar-lo a la Primera Edat del Ferro, si més no pel tipus de formes aparegudes.

DIBUIX DE MATERIAL ELS CIRERERS 2003

CR-18-21

Ceràmica

CR-18-20

Bronze

6/CONCLUSIONS.

L'estructura estudiada es pot incloure cronològicament dins la Primera Edat del Ferro.

Es tractaria d'una sitja d'emmagatzematge amb un farciment d'argila, fruit d'un abocament intencional, un cop va deixar de funcionar com a contenidor de gra. Els materials trobats al seu interior, tots ells de mida petita, ens indiquen una caiguda accidental d'aquests, segurament arrastrats amb el reompliment geològic.

Els darrers anys les excavacions d'urgència a la comarca han tret a la llum gran nombre d'estructures de la primera Edat del Ferro. La majoria es tracten de sitges d'emmagatzematge, però també s'han localitzat varis retalls de grans dimensions excavats al subsòl, que interpretem com a basses d'emmagatzematge d'aigua. En tenim varis exemples al Pou Nou-2 en les seves dues fases (1993-1995), on es va trobar material d'origen fenici.

Altres jaciments amb presència d'estructures d'aquest període a la zona són: Turó de la Font del Roure (Fon Rubí), Hort d'en Grimau (Castellví de la Marca), Bosc Moi (Vilafranca del Penedès), l'Escola Cristòfor Mestres (Vilafranca del Penedès), Pujolet de Moja (Vilafranca del Penedès), La Girada (Vilafranca del Penedès) i Mas d'en Boixos-1 (Pacs del Penedès).

Així doncs l'estructura que ens ocupa es troba contextualitzada amb tota una sèrie de jaciments de tipus agrícola escampats per la plana del Penedès durant aquest període.

7/BIBLIOGRAFIA

- BOQUER, S. Et alii. (1992): "Un nou assentament del bronze-ferro al Vallès: Can Roqueta (Sabadell, Vallès Occidental) dins Tribuna d'Arqueologia 1990-1991. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia. Barcelona.
- BOQUER, S. Et alii. (1997): "Can Roqueta (Sabadell, Vallès Occidental) Noves dades sobre els establiments de la primera edat del ferro al Vallès." dins Tribuna d'Arqueologia 1995-1996. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia. Barcelona.
- CEBRIÀ, A.; RIBÉ, G. I SENABRE MR. (1991): Carta Arqueològica de l'Alt Penedès. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia. Barcelona.
- DEDET, Bernerd i PY, Michel (1975): "Classification de la ceramique non tournée protohistorique du Languedoc Mediterranéen" dins *Revue Archeologique de Narbonnaise*, París: Centre National de la Recherche scientifique du secretariat d'état a la culture et de l'Université Montpellier III, suplement núm.4.
- ESTRADA, J. (1969): Vias y poblamiento romanos en el Area Metropolitana de Barcelona. Comisión de Urbanismo B65, p.68.
- FARRÉ, J.; MARAGALL, C.; PIÑOL, A. I SENABRE, M^aR. (1996): *Memòria d'excavació Pou Nou-2/1995*.
- FARRÉ, J.; MESTRES, J.; SENABRE, MR. I FELIU, JM. (2002): "El jaciment de Mas d'en Boixos (Pacs del Penedès, Alt Penedès). Un espai utilitzat des del neolític fins a l'època ibèrica". Tribuna d'Arqueologia. 1998-1999. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia.
- FELIU, JM. (2002): Memòria d'excavació "Els Cirerers / 2002" (Vilafranca del Penedès).
- GIRÓ, Pere (1948): "Nuevos hallazgos arqueológicos en el Panadés". *Ampurias* vols.IX-X, p.266.
- GIRÓ, Pere (1950): "Identificación de algunas vias romanas en el Penedés". Dins Actas y Comunicaciones de la 1ª Asamblea Internacional de Investigadores del Panadés y Conca d'Òdena. Martorell.

-GIRÓ, P. I MASACHS, J. (1970): "Vestigios romanos en Vilafranca". Panadés, any. XXX, nº1489, 25 abril, Vilafranca del Penedès. p.11

-MESTRES, J.; SANMARTÍ, J I SANTACANA, J. (1990): "Estructures de la primera Edat del Ferro de l'Hort d'en Grimau. (Castellví de la Marca, Alt Penedès)." dins *Olerdulae*. nº1,2,3,4 gener - desembre 1990. Museu de Vilafranca.

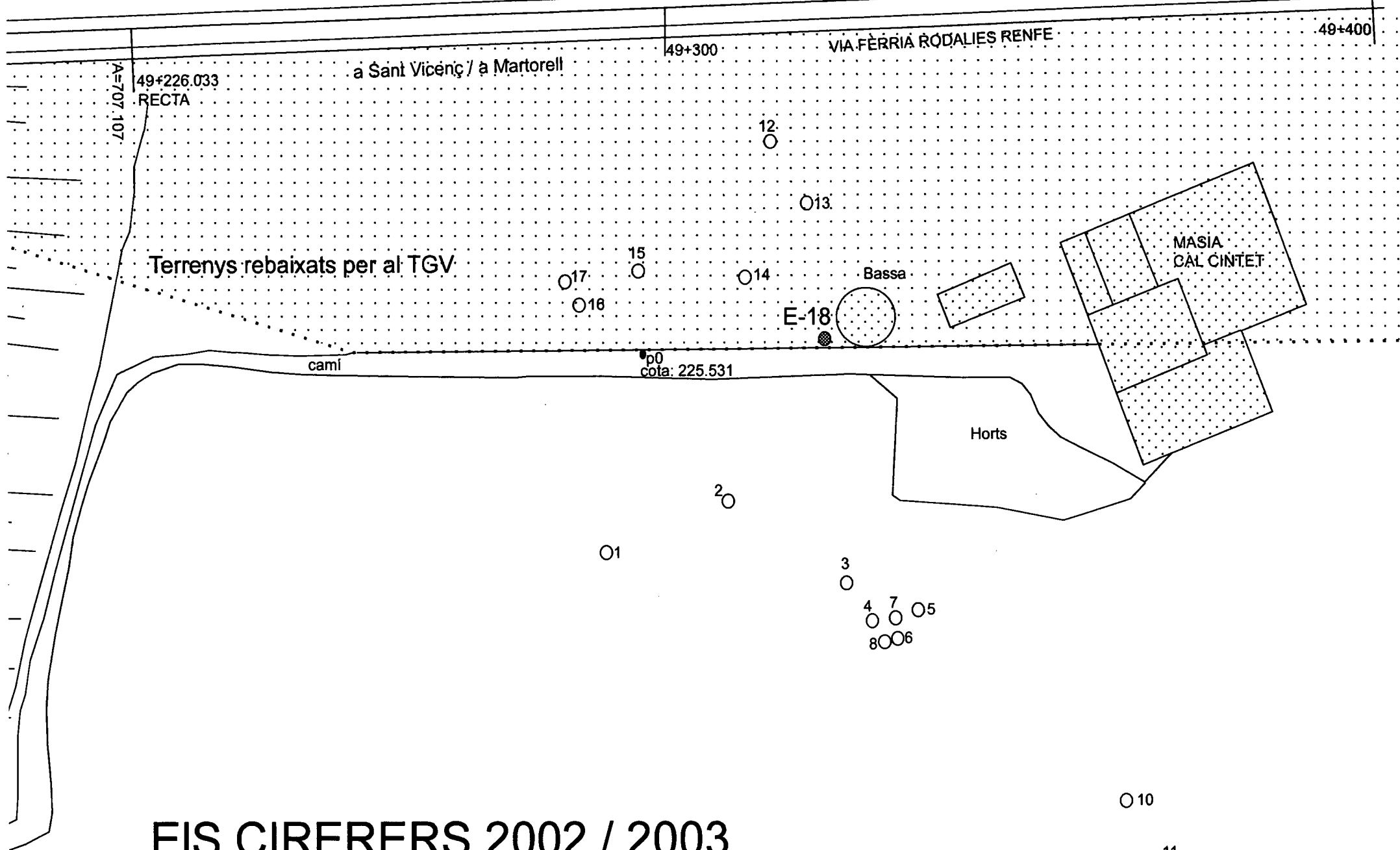
-MESTRES, J.; SENABRE, M^aR. I SOCIAS, J. (1996): "L'Alt Penedès a la primera Edat del Ferro: consideracions a l'entorn d'un model d'ocupació del territori." dins *Models d'ocupació, transformació i explotació del territori entre el 1600 i el 500 a.n.e a la Catalunya Meridional i zones limítrofes de la depressió de l'Ebre. Gala*. Revista d'Arqueologia i Patrimoni. nº2-5 1994-1996. Taules rodones d'Arqueologia, Sant Feliu de Codines.

-MOLIST I CAPELLA, Núria (1996): *Memòria campanya d'excavacions. Olèrdola 1995*. Museu Arqueològic de Catalunya.

-MOLIST I CAPELLA, Núria (1997): *Olèrdola. Informe campanya d'excavacions 1996*. Museu d'Arqueologia de Catalunya.

-MORAGAS, V.; SENABRE, M^a.R. I SOCIAS, J. (1992): *Projecte arqueològic "variant de Vilafranca". Informe preliminar de la intervenció en el jaciment de el Pujolet de Moja (Vilafranca del Penedès); maig - juliol 1992*. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Setembre 1992.

ANNEX

ELS CIRERERS 2002 / 2003

Sigla	Non	Matèria	Tècnica	Forma	Acabat	Desgreixant	Decoració	Llarg.	Observacions
CR-18-01	1	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		33	
CR-18-02	1	ceràmica	mà	espatlla	allisat	calcària, quars i esquist		67	
CR-18-03	1	ceràmica	mà	informe	polit	calcària i quars		55	
CR-18-04	1	argila cuita		informes	empremtes			70	
CR-18-05	1	argila cuita		cares planes	empremtes			170	
CR-18-06	1	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		30	
CR-18-07	3	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		35	
CR-18-08	1	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		30	
CR-18-09		argila cuita		informe				47	
CR-18-10	2	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i mica daurada		43	
CR-18-11	2	calcària		còdol				90	cremat
CR-18-12	1	ceràmica	mà	informe	polit	calcària i quars		36	
CR-18-13	2	os	macrofauna	estella				47	
CR-18-14	1	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		30	
CR-18-15	1	ceràmica	mà	vora	polit	calcària i quars		30	
CR-18-16	1	ceràmica	mà	informe	polit	calcària		31	
CR-18-17	4	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària		85	
CR-18-18	1	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		28	
CR-18-19	1	ceràmica	mà	espatlla	polit	calcària i quars		50	
CR-18-20	1	bronze	fosa	anella				34	secció plana / oxidat
CR-18-21	1	ceràmica	mà	vora	polit	calcària i quars		58	
CR-18-22	1	ceràmica	mà	informe	polit	calcària		37	
CR-18-23	1	ceràmica	mà	informe	rugós	calcària, quars i esquist		35	
CR-18-24	1	argila cuita		informe	empremtes			45	

Sigla	Non	Matèria	Tècnica	Forma	Acabat	Desgreixant	Decoració	Llarg.	Observacions
CR-18-25	1	ceràmica	mà	vora	polit	calcària		63	
CR-18-26	1	argila cuita		cara plana	empremtes			100	
CR-18-27	8	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		47	
CR-18-28	1	ceràmica	mà	informe	polit	calcària i quars		33	
CR-18-29	1	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària i quars		35	
CR-18-30	1	ceràmica	mà	vora	polit	calcària i quars		45	
CR-18-31	1	ceràmica	mà	informe	polit	calcària i quars		47	
CR-18-32		granit	polit	fragment				120	possible moli molt desfet
CR-18-33	1	cloca	malacologia	petxina				19	fragment cremat
CR-18-34	1	ceràmica	mà	vora	allisat	calcària i quars		44	
CR-18-35	1	argila cuita		cara plana	empremtes			40	
CR-18-36	1	ceràmica	mà	informe	allisat	calcària, quars i mica daurada		35	
CR-18-		carbó	mostra						1 caixa diapositives llarga.